

ZAŠTITA SPOMENIKA TEHNIKE

Referat dr Smaila Tihica pod naslovom Zaštita i prezentacija spomenika tehnike održan je 10.XI 73. kao završni referat na Simpoziju "Rudarstvo i metalurgija Bosne i Hercegovine od prahistorije do XX vijeka" u Zenici. Ovaj referat je dan kao glas vapijućeg za osnivanje Tehničkog muzeja za Bosnu i Hercegovinu koji bi istovremeno bio i zavod za evidenciju i zaštitu spomenika tehnike na terenu BiH.

Zaštita spomenika tehnike nije samo jedan akutni problem naše službe zaštite. To je problem i u naprednim zemljama u kojima služba zaštite djeluje sa daleko duljom tradicijom i opremljena sa kadrom i tehničkim i finansijskim mogućnostima djelovanja. Prednost tih zemalja za zaštitu spomenika tehnike je u djelovanju tehničkih muzeja koji u okviru svoje osnovne tematike vrše i stalnu službu evidencije i zaštite spomenika tehnike na području svoga djelovanja. Niz međunarodnih simpozija koji su u glavnom inicirani od ICOM-a sa osnovnom temom "Zaštita spomenika tehnike" upućivali su apele svim državama članicama UNESCO-ICOM-a za spasavanje spomenika tehnike koji su u naglom razvoju i unapređenju industrijske izgradnje izvrnuti opasnostima da bez traga nestanu. U Biltenu Informatica museologica donijeli smo informacije o ovim simpozijima i preporukama.

Spomenici tehnike uglavnom se ne tretiraju niti u službi zaštite prirode niti u službi zaštite spomenika kulture - jer samo djelomično zasjecaju u tematiku ovih službi. Objekti tehnike koji koriste prirodu, odnosno objekti tehnike koji su iz izvjesnih aspekata vezani za historijsku ili kulturno-historijsku tematiku.

Spomenik tehnike u svojoj biti je djelo koje je nastalo iz specifičnih pobuda i specifičnih potreba i služi sasvim drugoj svrsi nego tipični spomenici kulture koje štite Zavodi za zaštitu spomenika kulture. Za obradu, valorizaciju i zaštitu, a pogotovo konzervaciju spomenika tehnike potreban je kadar sa sasvim drugim kvalifikacijama nego je kadar u Zavodima za zaštitu spomenika kulture i Zavodima za zaštitu prirode. Principi i kriteriji za valorizaciju spomenika tehnike nisu identični sa principima valorizacije i kategorizacije niti spomenika prirode niti spomenika kulture - druga tematika, drugi principi i tehnika obrade i drugi pristup za valorizaciju spomenika tehnike. Stoga u ovim službama zaštite sistematski rad na zaštiti spomenika tehnike nije moguće realizirati.

Apeli upućeni sa međunarodnih simpozija o zaštiti spomenika tehnike koji su posljednjih godina održani u Mađarskoj, Poljskoj, Svicarskoj, Njemačkoj BRD, traže da se HITNO

pristupi akciji "da se spasi što se još spasiti dađe", da se registriraju i naučno i stručno obrade "zastarjeli pogoni" i postrojenja koja često znače vanredne spomenike za historiju i razvoj tehnike ne samo pojedinih zemalja, nego i za opću historiju tehnike, da se organizira u okviru tehničkih muzeja, kao stalna služba, stručna evidencija i dokumentacija vezana za spomenike tehnike na području djelovanja ovih muzeja, obrađena iz svih aspekata koji su potrebni za stručnu i naučnu valorizaciju ovih spomenika. "Ovo bi trebao biti u okviru tehničkih muzeja jedan od prioritarnih zadataka".

Referat dr Smaila Tihića biti će u cijelosti štampan u okviru publikacije u kojoj će biti štampani svi referati Simpozija u izdanju Muzeja grada Zenice.

A.B.

TEHNIČKI MUZEJI

Zaštita spomenika tehnike

Na savjetovanju koje je organizirao međunarodni komitet ICOM-a za naučne i tehničke muzeje - koje je održano u Pragu - Moravski tehnički muzej u Brnu dao je referat o svom radu na zaštiti i evidenciji spomenika tehnika na području Moravske regije. "Za očekivati je da će ovaj referat i sistem rada ovog muzeja dati nove smjernice za bitnu dopunu koncepcije zadataka tehničkih muzeja u svijetu i da će zaštita spomenika tehnike konačno ući i u sadržaj i zadatke rada tehničkih muzeja".....

NACIONALNI MUZEJ MOTORA U BEAULIEN

kao prototip koncepcije tehničkih muzeja

Ovaj najstariji muzej historijskih automobila i motora osnovan je godine 1942. u Engleskoj koji se kroz svoju genezu razvio u danas najveći i najbogatiji muzej ove tematike. Prostor muzeja obuhvaća veliki kompleks sa nekoliko paviljona u kojima su sistematizirane izložbene i studijske zbirke, radionice, studijski i eksperimentalni odjeli. U muzeju je bogata stručna studijska biblioteka, fototeka, dokumentacija. Ovdje je centar za informacije za kompleksnu problematiku vezanu za stručnu, tehničku i naučnu tematiku vezanu za zbirke muzeja.

Povodom otvorenja novog izgrađenog objekta za ovaj muzej u jesen 73. održan je neoficijelni stručni simpozij kojemu su se pridružili najistaknutiji muzejski radnici u tehničkim muzejima ne samo Engleske nego i iz drugih zemalja Evrope i Amerike. Rasprave koje su inicirane organizacijom i djelovanjem ovog muzeja proširili su tematiku na cijeli kompleks tehničkih muzeja u čijem kompleksu je ovaj muzej jedan od najznačajnijih, najvećih i najaktivnijih muzeja i ako je ograničen na specifični sektor tehnike.

Rasprave o ovoj tematici biti će publicirane u Museums Journal, London.